

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

16. november 2004*

Kohtuasjas C-245/02,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel esitatud eelotsusetaotlus,

mille esitas Korkein oikeus (Soome) 3. juuli 2002. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. juulil 2002, menetluses:

Anheuser-Busch, Inc.

versus

Budějovický Budvar, národní podnik,

* Kohtumenetluse keel: soome.

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans (ettekandja), A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, kohtunikud C. Gulmann, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues ja K. Schiemann,

kohtujurist: A. Tizzano,

kohtusekretär: vanemametnik M. Múgica Arzamendi,

arvestades kirjalikku menetlust ja 27. aprillil 2004 toimunud kohtuistungit,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Anheuser-Busch Inc., esindajad: *asianajaja* R. Hilli, *Rechtsanwalt* D. Ohlgart ja *Rechtsanwalt* B. Goebel,

- Budějovický Budvar, národní podnik, esindajad: *asianajaja* P. Backström ja *asianajaja* P. Eskola,

- Soome valitsus, esindaja: T. Pynnä,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: E. Paasivirta ja R. Raith,

olles 29. juuni 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu (edaspidi „WTO leping”) lisas 1 C olevat intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (edaspidi „TRIPS-leping”), mis on Euroopa Ühenduse nimel tema pädevust puudutavas osas heaks kiidetud nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ (EÜT L 336, lk 1, 214; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80), artikli 2 lõike 1, artikli 16 lõike 1 ja artikli 70 tõlgendamist.
- 2 See taotlus esitati õlletehase Anheuser-Busch, Inc. (edaspidi „Anheuser-Busch”), asukoht Saint Louis, Missouri (Ameerika Ühendriigid) ja õlletehase Budějovický Budvar, národní podnik (edaspidi „Budvar”), asukoht Česke Budějovice linn (Tšehhi

Vabariik) vahelises vaidluses seoses etiketiga, mida viimane kasutab õlle turustamisel Soomes ning mis Anheuser-Buschi arvates rikub talle Soomes kuuluvate kaubamärkide „Budweiser”, „Bud”, „Bud Light” ja „Budweiser King of Beers” ainuõigust.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

3 20. märtsi 1883. aasta tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni, viimati uuesti läbi vaadatud 14. juulil 1967 (Ühinenud rahvaste lepingute kogumik, köide 828, nr 11847, lk 108) (edaspidi „Pariisi konventsioon”), artikkel 8 näeb ette:

„Firmanimetust [mõiste „firmanimetus” asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „ärinimi”] kaitstakse kõigis liidu liikmesriikides kohustusliku taotluse esitamiseta või firmanimetuse registreerimiseta, olenemata sellest, kas see kuulub kaubamärgi koosseisu või mitte.”

4 WTO leping ja selle osaks olev TRIPS-leping jõustusid 1. jaanuaril 1995. TRIPS-lepingu artikli 65 lõike 1 kohaselt pole ükski liige kohustatud kohaldama lepingu sätteid enne üheaastase tähtaja möödumist ehk enne 1. jaanuari 1996 (edaspidi „kohaldamise kuupäev”).

- 5 TRIPS-lepingu artikli 1, mille pealkiri on „Kohustuste iseloom ja ulatus”, lõikes 2 on sätestatud:

„Käesolevas lepingus mõistetakse termini „intellektuaalomand” all kõiki intellektuaalomandi kategooriaid, mida käsitletakse II jao osades 1–7.”

- 6 Nimetatud lepingu artiklis 2, mille pealkiri on „Intellektuaalomandi konventsioonid”, sätestatakse:

„1. Käesoleva lepingu II, III ja IV jaosse puutuvast peavad liikmed kinni Pariisi konventsiooni (1967) artiklitest 1–12 ja 19.

2. Miski käesoleva lepingu I kuni IV jaos ei vabasta liikmeid kohustustest, mis neil võivad olla üksteise suhtes Pariisi konventsiooni, Berni konventsiooni ja mikro-lülituse käsitleva intellektuaalomandi lepingu põhjal.”

- 7 TRIPS-lepingu artikli 15, mille pealkiri on „Kaitse objekt” ja mis asub intellektuaalomandi õiguste kättesaadavust, ulatust ja kasutamist käsitlevaid standardeid puutuva II jao 2. osas, lõikes 1 on sätestatud:

„Iga märk või märgikombinatsioon, mille abil ühe ettevõtte kaupu või teenuseid võib eristada teiste ettevõtete omadest, võib olla kaubamärk. Sellised märgid, eriti sõnad,

mis sisaldavad isikunimesid, tähti, numbreid, kujutislikke elemente või värvikombinatsioone, samuti iga sellist märkide kombinatsiooni, on sobivad registreerimiseks kaubamärgina. [...]"

8 Nimetatud lepingu artikli 16, mille pealkiri on „Antavad õigused”, lõige 1 näeb ette:

„Registreeritud kaubamärgi omanikul on ainuõigus takistada kolmandaid isikuid, kellel puudub tema nõusolek, kasutamast kaubanduses identseid või sarnaseid märke kaupade või teenuste puhul, mis on identsed või sarnased nendega, mille jaoks antud kaubamärk on registreeritud, kui selline kasutamine põhjustaks tõenäoliselt segiajamise. Kui identsete kaupade või teenuste puhul kasutatakse identsid märke, on tõenäoline segiajamine eeldatav. Eespool kirjeldatud õigused ei tohi kahjustada ühtki varem kehtivat õigust ega mõjutada liikmete võimalust teha õigused kättesaadavaks kasutuse alusel.”

9 TRIPS-lepingu artiklis 17, mille pealkiri on „Erandid”, on sätestatud:

„Liikmed võivad ette näha piiratud erandeid kaubamärgiga antavate õiguste puhul, näiteks kirjeldavate terminite ausa kasutamise kohta, tingimusel et selliste erandite korral arvestatakse kaubamärgi omaniku ja kolmandate isikute seaduslikke huve.”

10 Nimetatud lepingu artikkel 70, mille pealkiri on „Olemasolevate objektide kaitse”, näeb ette:

„1. Käesolev leping ei sea kohustusi tegude suhtes, mida pandi toime enne lepingu kõnealuse liikme suhtes kehtima hakkamise kuupäeva.

2. Kui käesolevas lepingus pole sätestatud teisiti, tekivad käesoleva lepingu põhjal kohustused kõigi objektide suhtes, mis on olemas käesoleva lepingu kõnealuse liikme suhtes kehtima hakkamise kuupäeval ja mis on sellel kuupäeval kõnealuse liikme territooriumil kaitstud või mis vastavad antud hetkel või edaspidi kaitse kriteeriumidele käesoleva lepingu tingimuste kohaselt. [...]

[...]

4. Kaitstavaid õigusi sisaldavate objektide suhtes toime pandud tegude puhul, mis käesoleva lepinguga kooskõlas olevate seaduste põhjal loetakse õiguserikkumiseks ja mis pandi toime või millega seoses tehti märkimisväärseid investeringuid enne WTO lepingu tunnustamist kõnealuse liikme poolt, võib iga liige kehtestada piirangud õigusevaldajale kättesaadavatele õiguslikele kaitsevahenditele nende tegude jätkuva toimepaneku puhuks pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva nimetatud liikme suhtes. Sellistel juhtudel peab liige siiski ette nägema õiglase hüvitise maksmise.

[...]”.

Ühenduse õigus

- 11 Esimese nõukogu 21. detsembri 1988. aasta direktiivi 89/104/EMÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1989, L 40, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 92) esimese põhjenduse kohaselt on direktiivi eesmärgiks liikmesriikide õigusaktide ühtlustamine, arvestades seda, et praegu liikmesriikides kohaldatavad kaubamärke käsitlevad õigusaktid sisaldavad erinevusi, mis võivad takistada kaupade vaba liikumist ja teenuste osutamise vabadust ning moonutada konkurentsi ühisturul.

- 12 Direktiivi 89/104 kolmandast põhjendusest aga tuleneb, et ei ole vaja võtta ette liikmesriikide kaubamärke käsitlevate õigusaktide täiemahulist ühtlustamist.

- 13 Direktiivi 89/104 artikli 5, mis määrab kindlaks registreeritud kaubamärgiga antud kaitse ulatuse, lõigetes 1, 2, 3 ja 5 on sätestatud:

„1. Registreeritud kaubamärk annab omanikule selle kasutamise ainuõiguse. Omanikul on õigus takistada kõiki kolmandaid isikuid kasutamast kaubandustegevuse käigus ilma tema loata:

- a) kõiki kaubamärgiga identseid tähiseid kaupade või teenuste puhul, mis on identsed nendega, mille jaoks kaubamärk on registreeritud;

- b) kõiki tähiseid, mille identsuse või sarnasuse tõttu kaubamärgiga ning identsuse või sarnasuse tõttu kaubamärgiga ja tähisega kaitstud kaupade või teenustega on tõenäoline, et üldsus võib need omavahel segi ajada või tekitada seoseid kaubamärgi ja tähise vahel.

2. Lisaks sellele võib iga liikmesriik sätestada, et omanikul on õigus takistada kõiki kolmandaid isikuid tema nõusolekuta kasutamast kaubandustegevuse käigus mis tahes tähist, mis on identne või sarnane kaubamärgiga, mis on välja antud kaupade või teenuste jaoks, mis ei ole sarnased nende kaupade või teenustega, mille jaoks kõnealune kaubamärk on registreeritud, ja juhul kui selle tähise põhjuseta kasutamine kasutaks ebaõiglaselt ära või kahjustaks varasema kaubamärgi eristatavust või mainet.

3. Lõigete 1 ja 2 alusel võib muu hulgas keelata järgmised toimingud:

- a) tähise kandmine kaupadele või nende pakendile;

[...]

5. Lõigete 1–4 kohaldamine ei mõjuta ühegi liikmesriigi sätteid, mis käsitlevad kaitset tähise kasutamise vastu muul otstarbel kui kaupade ja teenuste eristamiseks, kui kõnealuse tähise põhjendamatu kasutamine kasutaks ebaõiglaselt ära või kahjustaks kaubamärgi eristatavust või mainet.”

- 14 Direktiivi 89/104 artikli 6, mille pealkiri on „Kaubamärgi mõju piirangud”, lõige 1 näeb ette:

„1. Kaubamärk ei anna selle omanikule õigust keelata kolmandatel isikutel kasutada kaubandustegevuse käigus:

- a) oma nime ja aadressi;

[...]

kui kõnealune isik kasutab neid kooskõlas ausa tööstus- või kaubandustavaga.”

Siseriiklik õigus

Kaubamärgiseadus

- 15 10. jaanuari 1964. aasta tavamerkkilaki (kaubamärgiseadus) (7/1964, edaspidi „tavamerkkilaki”) § 3 lõike 1 kohaselt:

„Isik võib äritegevuse käigus oma kaupade tähisena kasutada oma nime, aadressi või ärinime, v.a siis, kui selle kasutamine põhjustaks segiajamise kolmandale isikule

kuuluva kaitstud kaubamärgiga või kolmanda isiku poolt seaduslikult tema äritegevuses kasutatava nime, aadressi või ärinimega.”

16 Tavamerkkilaki § 4 lõige 1 näeb ette:

„Käesoleva seaduse artiklites 1–3 sätestatud õigus kasutada kaubal konkreetset tähist tähendab seda, et mitte keegi peale tähise omaniku ei või kaubandustegevuse käigus kaupade tähisena kasutada segiajamist põhjustavaid tähiseid, kandes need kaupadele või pakendile, reklaammaterjalidele või äridokumenditele või ühelgi teisel viisil, k.a suuline kasutamine. [...]”

17 Tavamerkkilaki § 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Tähised on käesoleva seaduse mõistes segiajamist põhjustavad, kui nad tähistavad identseid või sarnaseid kaupu.”

18 Tavamerkkilaki § 7 kohaselt on juhul, kui mitu isikut nõuavad segiajamist põhjustavate tähiste kasutamise ainuõigust oma kaupade jaoks, eelisõigus isikul, kelle õiguslik alus on varasem, kui seda õigust ei ole kaotatud nt kaubamärgiomaniku passiivsuse tõttu.

- 19 Tavaramerkkilaki § 14 lõike 1 punkti 6 kohaselt ei registreerita kaubamärke, mis võivad põhjustada segiajamise teise ettevõtja kaitstud ärinimega, teisese kasutusega tähisega või kaubamärgiga.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus sedastab, et siseriiklik seadusandja pidas tavaramerkkilakit TRIPS-lepinguga kooskõlas olevaks ning seega ei pidanud seda õigusakti selle lepingu tõttu muutma. Samuti leidis siseriiklik seadusandja, et identsete või sarnaste kaupade puhul kaubamärkide segiajamise tõenäosust puudutavad tavaramerkkilaki sätted on direktiiviga 89/104 kooskõlas ning et neid ei pea muutma.

Ärinime puudutavad õigusaktid

- 21 2. veebruari 1979. aasta toiminimilaki (seadus ärinime kohta) (128/79, edaspidi „toiminimilaki”) § 2 lõike 1 kohaselt tekib ärinime kasutamise ainuõigus selle nime registreerimisega või selle omandamisega kasutuse alusel.
- 22 Toiminimilaki 2 lõikes 3 on sätestatud:

„Ärinimi on kasutuse alusel omandatud siis, kui ta on üldtuntud avalikkusele, kellele ettevõtja tegevus on suunatud.”

- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus sedastab, et tema kohtupraktikas on Pariisi konventsiooni artiklit 8 tõlgendatud nii, et peale Soomes registreeritud või

kasutamise alusel omandatud ärinimed kaitseb see säte ka välismaa ärinimesid, mis on käesoleva konventsiooniga ühinenud teises liikmesriigis registreeritud, ja selles ärinimes sisalduvaid teise kasutusega tähiseid. Selle kohtupraktika kohaselt eeldab aga selliste välismaa ärinimed kaitse seda, et selle ärinime peamine osa oleks vähemalt teatud määral Soomes asjaomaste ala asjatundjate hulgas tuntud.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 24 Anheuser-Busch on Soomes õlle jaoks 5. juunil 1985 – 5. augustil 1992 registreeritud kaubamärkide „Budweiser”, „Bud”, „Bud Light” ja „Budweiser King of Beers” omanik. Nende kaubamärkide esimene registreerimise taotlus, st kaubamärgi „Budweiser” registreerimise taotlus esitati 24. oktoobril 1980.
- 25 Budvar registreeris oma ärinime Tšehhi äriregistris 1. veebruaril 1967. Registreerimine toimus tšehhi („Budějovický Budvar, národní podnik”), inglise („Budweiser Budvar, National Corporation”) ja prantsuse keeles („Budweiser Budvar, Entreprise nationale”). Samas oli Budvar Soomes õlle jaoks vastavalt 21. mail 1962 ja 13. novembril 1972 registreeritud kaubamärkide „Budvar” ja „Budweiser Budvar” omanik, kuid nende kaubamärkide kasutamise ainuõigus tunnistati mittekasutamise tõttu lõppenuks.

- 26 Anheuser-Busch palus 11. oktoobril 1996. aastal Helsingin käräjäoikeus'ele (Helsingi esimese astme kohus) (Soomes) esitatud kaebuses keelata Budvaril jätkata või taaslustada Soomes kaubamärkide „Budějovický Budvar“, „Budweiser Budvar“, „Budweiser“, „Budweis“, „Budvar“, „Bud“ ja „Budweiser Budbraü“ kasutamist Budvari toodetud õlu turustamiseks ja müümiseks. Lisaks sellele nõudis Anheuser-Busch, et kõik selle keelu vastased etiketid eemaldataks ning et Budvarit kohustataks hüvitama kaubamärgiõiguse rikkumisega tekkinud kahju.
- 27 Anheuser-Busch väidab, et Budvari kasutatavad tähised põhjustavad segiajamise Anheuser-Buschi kaubamärkidega, kuna need tähised ja kaubamärgid tähistavad identseid või sarnaseid kaupu.
- 28 Sama hagiga palub Anheuser-Busch kohtul samuti keelata Budvaril Soomes kasutada toiminimilakis sätestatud trahvi ähvardusel ärinimesid „Budějovický Budvar, národní podnik“, „Budweiser Budvar“, „Budweiser Budvar, national enterprise“, „Budweiser Budvar, Entreprise nationale“ ja „Budweiser Budvar, National Corporation“, kuna tõenäoliselt põhjustaks nende kasutamine segiajamise Anheuser-Buschi enda kaubamärkidega.
- 29 Budvar väidab omalt poolt enda kaitseks, et Soomes õlle turustamisel kasutatud tähised ei põhjusta segiajamist Anheuser-Buschi kaubamärkidega. Tähist „Budweiser Budvar“ puudutavas osas väidab Budvar lisaks seda, et selle ärinime registreerimine tšehhi, inglise ja prantsuse keeles annab talle Soomes Anheuser-Buschi kaubamärkide suhtes vastavalt Pariisi konventsiooni artiklile 8 varasema õiguse ning see õigus on mainitud sättega kaitstud.

- 30 Helsingin käräjäoikeuse 1. oktoobri 1998. aasta otsusega leidis kohus, et Budvari Soomes kasutatavad pudelietiketid, eriti nendel domineeriv tähis „Budějovický Budvar”, on üldmuljelt Anheuser-Buschi kaubamärkidest ja etiketidest nii erinevad, et neid asjaomaseid kaupu ei saa segi ajada.
- 31 Samuti leidis kohus, et tähist „BREWED AND BOTTLED BY THE BREWERY BUDWEISER BUDVAR national enterprise”, mis asub etiketil nimetatud domineerivast tähisest allpool ning on kirjutatud väiksemate tähtedega kui domineeriv tähis, ei kasutata kaubamärgina, vaid see tähistab ainult õlletehase ärinime. Kohus leidis, et Budvaril on õigus seda tähist kasutada, kuna tegemist on tema ärinime ingliskeelse versiooniga, mis on sellisel kujul registreeritud ja mis tunnistajate sõnul oli Anheuser-Buschi kaubamärkide registreerimise ajal vähemalt teatud määral asjaomaste ala asjatundjate hulgas tuntud ja seega on sellel Pariisi konventsiooni artiklist 8 tulenev kaitse ka Soomes.
- 32 Apellatsioonimenetluses leidis Helsingin hovioikeus (Helsingi apellatsioonikohus) (Soome) oma 27. juuni 2000. aasta otsusega, et nimetatud tunnistajate ütlused ei ole piisavad tõendamaks, et Budvari ärinime ingliskeelne versioon oli enne Anheuser-Buschi kaubamärkide registreerimist vähemalt teatud määral Soomes asjaomastes äriühingutes tuntud. Kohus ei nõustunud Helsingin käräjäoikeuse otsusega osas, milles viimane leidis, et Budvari ärinime ingliskeelne versioon on Soomes Pariisi konventsiooni artikli 8 alusel kaitstud.
- 33 Nii Anheuser-Busch kui ka Budvar esitasid Helsingin hovioikeuse otsuse peale kaebused Korkein oikeusele (ülemkohus), põhjendades seda sisuliselt juba esimeses kohtuastmes ja apellatsiooniasimes toodud argumentidega.

- 34 Eelotsusetaotluse otsuses sedastab Korkein oikeus, et 14. detsembril 2000 liidetud kohtuasjades C-300/98 ja C-392/98: Dior jt tehtud otsuse (EKL 2000, lk I-11307) punktist 35 tuleneb, et Euroopa Kohus on pädev tõlgendama TRIPS-lepingu sätet siis, kui seda sätet saab kohaldada nii siseriikliku kui ka ühenduse õiguse reguleerimisalasse jäävates olukordades, nagu see on kaubamärkide valdkonna puhul.
- 35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et sama kohtuotsuse punktides 47–49 leidis Euroopa Kohus, et valdkondades, kus TRIPS-lepingut kohaldatakse, on tegemist ühenduse õigusesse puutuva olukorraga siis, kui ühendus on selles valdkonnas juba õigusakte vastu võtnud, kuid kui ühendus selles valdkonnas õigusakte vastu võtnud ei ole, sellise olukorraga tegemist ei ole ja valdkond kuulub seetõttu liikmesriikide pädevusse.
- 36 Korkein oikeuse arvates kuuluvad TRIPS-lepingu kaubamärkide sätted valdkonda, milles ühendus on juba õigusakte vastu võtnud, ning seega puutuvad need ühenduse õigusesse. Seevastu ei ole ühendus siiani võtnud õigusakte vastu ärinimede valdkonnas.
- 37 Mis puudutab TRIPS-lepingu ajalist kohaldatavust põhikohtuasjas, siis toob eelotsusetaotluse esitanud kohus välja, et 13. septembri 2001. aasta otsuse kohtuasjas C-89/99: Schieving-Nijstad jt (EKL 2001, lk I-5851) punktidest 49 ja 50 tuleneb, et TRIPS-leping on artikli 70 lõike 1 alusel kohaldatav siis, kui intellektuaalomandi õiguste rikkumine jätkus pärast kuupäeva, mil TRIPS-lepingu sätted ühenduse ja liikmesriikide suhtes kehtima hakkasid.

38 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib lisaks veel seda, et TRIPS-lepingu artikli 70 lõikes 2 on sätestatud, et kui lepingus pole sätestatud teisiti, tekivad käesoleva lepingu põhjal kohustused kõigi objektide suhtes, mis on olemas käesoleva lepingu kõnealuse liikme suhtes kehtima hakkamise kuupäeval ja mis on sellel kuupäeval kõnealuse liikme territooriumil kaitstud või mis vastavad antud hetkel või edaspidi kaitse kriteeriumidele käesoleva lepingu tingimuste kohaselt.

39 Nendel asjaoludel otsustas Korkein oikeus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kui kaubamärgi ja väidetavalt seda rikkuva tähise vastuolu on tekkinud enne TRIPS-lepingu jõustumist, siis kas TRIPS-lepingu sätteid saab kohaldada selleks, et teha kindlaks, millise õiguslik alus on varasem, kui kaubamärgi väidetav rikkumine on jätkunud pärast seda kuupäeva, mil TRIPS-lepingu sätteid ühenduse ja liikmesriikide suhtes kehtima hakkasid?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav:

a) Kas äriühingu ärinime võib samuti lugeda märgiks kaupade või teenuste puhul TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 esimese lause mõttes?

b) Kui vastus teise küsimuse punktile a on jaatav:

Millistel tingimustel võib ärinime lugeda märgiks kaupade ja teenuste puhul TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 esimese lause mõttes?

3. Kui vastus teise küsimuse punktile a on jaatav:

- a) Kuidas tuleb tõlgendada TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 kolmandas lauses viidatud varem kehtivat õigust? Kas artikli 16 lõike 1 kolmanda lauses nimetatud varem kehtivaks õiguseks võib pidada ka õigust ärinimele?
- b) Kui vastus punktile a on jaatav, siis kuidas tuleb tõlgendada TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 kolmandas lauses sisalduvat viidet varem kehtivale õigusele, kui tegemist on ärinimega, mida ei ole registreeritud ja mis ei ole omandatud kasutuse alusel riigis, kus kaubamärk on registreeritud ja kus kaubamärgi kaitset ärinime eest nõutakse, arvestades seda, et Pariisi konventsiooni artikli 8 alusel kaitstakse ärinime registreerimiseta ja et WTO apellatsioonikogu arvates tähendab TRIPS-lepingu artikli 2 lõike 1 viide Pariisi konventsiooni artiklile 8 seda, et WTO liikmetel on nimetatud lepingu viimati nimetatud sätte järgi kohustus ärinime kaitsta? Kui sellisel juhul hinnata seda, kas ärinimel on varasem õiguslik alus kui kaubamärgil TRIPS-

lepingu artikli 16 lõike 1 kolmanda lause mõttes, siis kas võib otsustavaks pidada:

- i) asjaolu, et riigis, kus kaubamärk on registreeritud ja kus kaubamärgi kaitset nõuti, oli ärinimi enne selles riigis kaubamärgi registreerimise taotluse esitamise kuupäeva vähemalt teatud määral selle riigi asjaomaste ala asjatundjate hulgas tuntud;

- ii) asjaolu, et ärinime on kasutatud sellele riigile, kus kaubamärk oli registreeritud ja kus kaubamärgi kaitset nõuti, suunatud kaubandussuhetes enne selles riigis kaubamärgi registreerimise taotluse esitamise kuupäeva;

- iii) kõiki teisi aspekte, mis lubavad kindlaks teha, kas ärinime tuleb pidada varem kehtivaks õiguseks TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 kolmanda lause mõttes?"

Eelotsuse küsimused

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 40 Anheuser-Buschi arvates on terve eelotsusetaotlus vastuvõetamatu, kuna põhikohuasja suhtes ei kohaldata TRIPS-lepingut ei ajaliselt ega sisuliselt. Seega käesolevas asjas ei ole Euroopa Kohus pädev nimetatud lepingut tõlgendama.

- 41 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et kohus on liikmesriikide kohtuorganite jaoks pädev tõlgendama TRIPS-lepingu sätet siis, kui viimased peavad oma siseriiklikke õigusakte kohaldama selleks, et kaitsta selle lepingu kohaldamisalasse puutuvast ühenduse õigusest tulenevaid õigusi (vt selles osas eespool viidatud kohtuotsus Dior jt, punktid 35 ja 40 ning seal osundatud kohtupraktika).
- 42 Kuna ühendus on TRIPS-lepingu osaline, on ta kohustatud oma kaubamärgialaseid õigusakte tõlgendama võimaluste piires nimetatud lepingu teksti ja eesmärki silmas pidades (vt osas, mis puudutab nii TRIPS-lepingu kui ka direktiivi 89/104 sätet, 24. juuni 2004. aasta otsus kohtuasjas C-49/02: Heidelberger Bauchemie, EKL 2004, lk I-6129, punkt 20).
- 43 Seega on kohus pädev tõlgendama TRIPS-lepingu artikli 16 lõiget 1, mis on teise ja kolmanda eelotsuse küsimuse sisuks.
- 44 See, kas TRIPS-leping ja eriti selle artikkel 16 on põhikohtuasja lahendamiseks asjassepuutuvad, oleneb selle sätte tõlgendamisest, mis on just teise ja kolmanda eelotsuse küsimuse sisuks. Sellest tuleneb, et TRIPS-lepingu sisuline kohaldamine sisaldub kahes viimases eelotsuse küsimuses ning seda teemat käsitletakse nendele küsimustele antavate vastustega.
- 45 Ajalist kohaldamist puudutab aga esimene eelotsuse küsimus.

46 Nendel asjaoludel on eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Esimene küsimus

47 Esimese küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas TRIPS-leping kuulub kohaldamisele juhul, kui kaubamärgi ja väidetavalt seda rikkuva tähise vastuolu on tekkinud enne TRIPS-lepingu jõustumist, kuid see rikkumine on jätkunud pärast seda kuupäeva.

48 Eespool viidatud kohtuotsuse Schieving-Nijstad jt punktides 49 ja 50 on Euroopa Kohus juba leidnud, et kui kaubamärgi väidetav rikkumine on alanud enne TRIPS-lepingu kehtima hakkamist ühenduse ja liikmesriikide suhtes — st enne 1. jaanuari 1996 —, ei tähenda see tingimata seda, et need on teod, mis on TRIPS-lepingu artikli 70 lõike 1 mõttes „toime pandud” enne seda kuupäeva. Kohus täpsustas, et kui kolmandate isikute poolt toime pandud rikkumised jätkusid kuni kohtuotsuse tegemiseni — ehk nimetatud kohtuotsuse tegemiseni viinud asjas pärast TRIPS-lepingu kohaldamise kuupäeva —, on nimetatud lepingu asjaomane säte ajaliselt kohaldatav põhiasjas tekkinud vaidluse lahendamiseks.

49 TRIPS-lepingu artikli 70 lõike 1 tagajärjeks on ainult see, et see leping ei sea kohustusi „tegude suhtes, mida pandi toime” enne lepingu kehtima hakkamise kuupäeva, kuid see ei välista kohustusi sellistel juhtudel, mis jätkuvad pärast seda kuupäeva. Nimetatud lepingu artikli 70 lõige 2 seevastu aga täpsustab, et käesoleva lepingu põhjal tekivad Maailma Kaubandusorganisatsiooni (edaspidi „WTO”) liikme suhtes kohustused „kõigi objektide suhtes, mis on olemas [...] ja mis on kaitstud” selle lepingu kohaldamise kuupäeval, nii et see liige peab sellest kuupäevast alates

täitma kõiki TRIPS-lepingust tulenevaid kohustusi nende olemasolevate objektide suhtes (vt selles osas ka WTO apellatsioonikogu 18. septembri 2000. aasta raport „Canada — Durée de la protection conférée par un brevet” („Kanada – Patendikaitse kestus”) (AB-2000-7), WT/DS170/AB/R, punktid 69, 70 ja 71).

- 50 TRIPS-lepingu artikli 70 lõige 4 puudutab muu hulgas kaitstavaid õigusi kandvate objektide suhtes toime pandud tegusid, mis käesoleva lepinguga kooskõlas olevate seaduste põhjal loetakse õigusrikkumiseks ja mis pandi toime või millega seoses tehti märkimisväärseid investeringuid enne WTO lepingu tunnustamist. Sellisel juhul lubab nimetatud säte WTO liikmel kehtestada piirangud õiguse valdajale kättesaadavatele õiguslikele kaitsevahenditele nende tegude jätkuva toimepaneku puhuks pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva nimetatud liikme suhtes.
- 51 Käesoleval juhul tuleneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu otsusest, et Soomes Budvari poolt väidetavalt toime pandud teod pandi toime enne TRIPS-lepingu kohaldamise kuupäeva, kuid need jätkusid pärast seda kuupäeva. Lisaks ei ole vaidlust selle üle, et väidetav rikkumise menetlus puudutab tähiseid, mis olid Soomes kaubamärkidena kaitstud TRIPS-lepingu kohaldamise kuupäeval, st nimetatud riigi suhtes 1. jaanuaril 1996, ja et see menetlus algatati 11. oktoobril 1996 ehk pärast seda kuupäeva.
- 52 Eeltoodust tuleneb, et sellises olukorras kuuluvad TRIPS-lepingu artikli 70 lõiked 1 ja 2 kohaldamisele.
- 53 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et TRIPS-leping kuulub kohaldamisele juhul, kui kaubamärgi ja väidetavalt seda rikkuva tähise vastuolu on tekkinud enne TRIPS-lepingu kohaldamise kuupäeva, kuid see rikkumine on jätkunud pärast seda kuupäeva.

Teine ja kolmas küsimus

Esialsed tähelepanekud

- 54 Euroopa Kohus on juba leidnud, et arvestades TRIPS-lepingu olemust ja eesmärki, ei ole selle lepingu sätetel otsest mõju. Need sätted ei kuulu põhimõtteliselt nende sätete hulka, mille suhtes Euroopa Kohus kontrollib EÜ artikli 230 esimese lõigu alusel ühenduse institutsioonide õigusaktide seaduslikkust, ning need ei ole ka sellised sätted, mille alusel võiks üksikisikutel tekkida õigusi, millele nad saavad kohtus ühenduse õiguse alusel toetuda (vt selles osas eespool viidatud kohtuotsus Dior jt, punktid 42–45).
- 55 Siiski tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et kui liikmesriikide kohtud peavad ühenduse õigusest tulenevalt siseriiklikke õigusakte kohaldama selleks, et kaitsta õigusi, mis kuuluvad valdkonda, mille suhtes TRIPS-lepingut kohaldatakse ja milles ühendus on juba õigusakte vastu võtnud, nagu see on kaubamärgi valdkonnas, peavad nad seda tegema võimaluste piires lepingu asjaomaste sätete teksti ja eesmärki silmas pidades (vt eriti selles osas osundatud otsus kohtuasjas Dior jt, punktid 42–47).
- 56 Muu hulgas tuleb meelde tuletada, et nimetatud kohtupraktika kohaselt peaksid need asjaomased ametiasutused, kes tõlgendavad ja kohaldavad asjaomast siseriiklikku õigust, samuti seda tegema võimaluste piires direktiivi 89/104 teksti ja eesmärki silmas pidades, et saavutataks direktiivi eesmärk ja et see oleks kooskõlas EÜ artikli 249 kolmanda lõiguga (vt eriti 12. veebruari 2004. aasta otsus kohtuasjas C-218/01: Henkel, EKL 2004, lk I-1725, punkt 60 ja seal osundatud kohtupraktika).

- 57 Seega tuleb käesoleval juhul siseriikliku õiguse kaubamärgialaseid asjaomaseid sätteid kohaldada ja tõlgendada võimaluste piires nii direktiivi 89/104 kui ka TRIPS-lepingu asjaomaste sätete teksti ja eesmärki silmas pidades.

Teine küsimus

- 58 Teise küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas ja kui, siis millistel tingimustel võib ärinime lugeda märgiks TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 esimese lause mõttes, nii et selle sätte alusel on kaubamärgi omanikul ainuõigus takistada kõiki kolmandaid isikuid seda märki ilma tema loata kasutamast.
- 59 Esiteks, mis puudutab direktiivi 89/104, siis tuleneb selle direktiivi artikli 5 lõikes 1 sätestatud kolmanda isiku poolt kasutamise mõiste kohta käivast Euroopa Kohtu praktikast, et kaubamärgile antud ainuõiguse eesmärgiks on anda selle omanikule võimalus kaitsta oma erihuviseid kaubamärgi omanikuna, st tagada, et kaubamärk saaks täita oma ülesannet, ning et seega saaks ainuõigust kasutada ainult sellisel juhul, kui kolmanda isiku poolt märgi kasutamine mõjutab kahjulikult või võiks mõjutada kahjulikult kaubamärgi ülesannet ja eriti selle peamist ülesannet, milleks on tarbijatele kauba päritolu tagamine (vt 12. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-206/01: Arsenal Football Club, EKL 2002, lk I-10273, punktid 51 ja 54).
- 60 Eelkõige on sellega tegemist juhul, kui kolmanda isiku väidetav märgi kasutamine on olemuselt selline, mis tugevdab muljet, et kaubandustegevuse käigus on kolmanda isiku kaupade ja ettevõtte, millest need kaubad pärinevad, vahel konkreetne side. Tuleb kontrollida, kas asjaomased tarbijad, sh need, kes puutuvad nende kaupadega

kokku pärast kaupade äraviimist kolmanda isiku müügikohast, võivad kolmanda isiku poolt kasutatud märki tõlgendada kui märki, millega tähistatakse või tahetakse tähistada ettevõtet, kust kolmanda isiku kaubad pärit on (vt selles osas eespool viidatud kohtuotsus Arsenal Football Club, punktid 56 ja 57).

- 61 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda põhikohtuasjas kontrollima kolmanda isiku poolt märgi väidetava kasutamise konkreetsete asjaolude põhjal, st käesoleval juhul Budvari poolt Soomes etiketi kasutamisel.
- 62 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab samuti kindlaks tegema, kas käesoleval juhul on tegemist „kaubandustegevuse käigus” „kaupade puhul” kasutamisega direktiivi 89/104 artikli 5 lõike 1 mõttes (vt eriti eespool viidatud kohtuotsus Arsenal Football Club, punktid 40 ja 41).
- 63 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et kui need tingimused on täidetud ning kui tähis ja kaubamärk ning teenused või kaubad on identsed, siis on direktiivi 89/104 artikli 5 lõike 1 punktiga a antud kaitse absoluutne, samas kui nimetatud artikli 5 lõike 1 punktis b nimetatud juhul eeldab omaniku kaitse lisaks tõendeid selle kohta, et on tõenäoline, et üldsus võib omavahel segi ajada identsed või sarnased tähised ja kaubamärgid või nendega kaitstud identsed või sarnased kaubad või teenused (vt selles osas 9. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-292/00: Davidoff, EKL 2003, lk I-389, punkt 28, ja 20. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas C-291/00: LTJ Diffusion, EKL 2003, lk I-2799, punktid 48 ja 49).
- 64 Samas, kui käesoleva otsuse punktis 60 märgitud kontrollist, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab teostama, tuleneb, et põhikohtuasja asjaomase tähise kasutamine toimub muudel eesmärkidel kui asjaomaste kaupade eristamine teistest kaupadest — eriti kaubanimena või ärinimena —, tuleb kaubamärgi omaniku, kes väidab, et talle on tekkinud kahju tulenevalt selle tähise kasutamisest kaubanimena

või ärinimena, kaitse ulatuse ja võimaliku sisu kindlakstegemiseks kasutada direktiivi 89/104 artikli 5 lõike 5 kohaselt liikmesriigi sätteid (vt 21. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-23/01: Robelco, EKL 2002, lk I-10913, punktid 31 ja 34).

- 65 Teiseks tuleb seoses TRIPS-lepinguga meelde tuletada, et selle lepingu esmane eesmärk on ülemaailmselt tugevdada ning ühtlustada intellektuaalomandi kaitset (vt eespool viidatud kohtuotsus Schieving-Nijstad jt, punkt 36 ja seal osundatud kohtupraktika).
- 66 TRIPS-lepingu preambuli kohaselt on lepingu eesmärgiks „vähendada moonutusi ja takistusi rahvusvahelises kaubanduses” „arvestades vajadust edendada tõhusat, nõuetekohast intellektuaalomandi õiguste kaitset”, samal ajal tagades, et „intellektuaalomandi õiguste kaitsmiseks rakendatavad meetmed ja menetlus ise ei muutuks tõkkeks seaduslikule kaubandusele”.
- 67 TRIPS-lepingu artikliga 16 antakse registreeritud kaubamärgi omanikule rahvusvahelisel tasemel kokkulepitud ainuõiguste minimaalmäär, mida kõik WTO liikmed peavad oma siseriiklike õigusaktidega tagama. Need ainuõigused kaitsevad omanikku registreeritud kaubamärgi rikkumise eest kolmandate isikute poolt, kellel ei ole õigust kaubamärki kasutada [vt ka WTO apellatsioonikogu 2. jaanuari 2002. aasta raport „United States — Section 211 of the Omnibus Appropriations Act” („Ameerika Ühendriigid — 1998. aasta üldseaduse krediidi avamise kohta artikkel 211”) (AB-2001-7), WT/DS/176/AB/R, punkt 186].
- 68 TRIPS-lepingu artikkel 15 sätestab, et iga märk või märgikombinatsioon, mille abil ühe ettevõtte kaupu või teenuseid võib eristada teiste ettevõtete omadest, võib olla kaubamärk.

- 69 See TRIPS-lepingu säte sätestab sarnaselt direktiivi 89/104 artikliga 2 päritolu tagatise, mis on kaubamärgi peamine ülesanne (vt seda direktiivi puudutavas osas eriti eespool viidatud kohtuotsus Arsenal Football Club, punkt 49).
- 70 Nendest asjaoludest tuleneb, et siseriikliku õiguse kaubamärgialaste asjaomaste sätete tõlgendamist võimaluste piires asjaomaste ühenduse õiguse, käesoleval juhul direktiivi 89/104, sätete teksti ja eesmärki silmas pidades ei takista nende sätete tõlgendamine TRIPS-lepingu asjaomaste sätete teksti ja eesmärki silmas pidades (vt käesoleva kohtuotsuse punkt 57).
- 71 Siseriikliku õiguse kaubamärgialaseid sätteid tuleb seega kohaldada ja tõlgendada nii, et kaubamärgi omanikule antud ainuõigus takistada selle kaubamärgi moodustava tähise või sarnase tähise kasutamist on piiratud nende juhtudega, kui tähise kasutamine kolmanda isiku poolt võib mõjutada kahjulikult või võiks mõjutada kahjulikult kaubamärgi ülesannet ja eriti selle peamist ülesannet, milleks on tarbijatele kauba päritolu tagamine.
- 72 Sellist tõlgendust toetab ka TRIPS-lepingu üldine eesmärk, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 66, mille kohaselt tagatakse tasakaal rahvusvahelises kaubanduses moonutuste ja takistuste vähendamise eesmärgi ja intellektuaalomandi õiguste nõuetekohase kaitse eesmärgi vahel nii, et intellektuaalomandi õiguste kaitsmiseks rakendatavad meetmed ja menetlus ise ei muutuks tõkkeks seaduslikule kaubandusele (vt selles osas eespool viidatud kohtuotsus Schieving-Nijstad jt, punkt 38). Selline eristamine tundub samuti olevat asjakohane käesoleva kohtuotsuse punktis 67 käsitletud TRIPS-lepingu artikli 16 erieesmärgi valguses, milleks on tagada rahvusvahelisel tasemel kokkulepitud ainuõiguste minimaalmäär.

- 73 Lisaks sellele näivad TRIPS-lepingu artiklis 16 sätestatud tingimused, mille kohaselt kasutamine peab võrdse õigusjõuga prantsus-, inglise- ja hispaaniakeelse versiooni kohaselt toimuma „kaubanduses” („au cours d’opérations commerciales”, „in the course of trade”, „en el curso de operaciones comerciales”) ja „kaupade puhul” („pour des produits”, „for goods”, „para bienes”), vastavat direktiivi 89/104 artikli 5 lõike 1 tingimustele, mille kohaselt peab kasutamine toimuma „kaubandustegevuse käigus” („dans la vie des affaires”, „in the course of trade”, „en el tráfico económico”) ja „kaupade puhul” („pour des produits”, „in relation to goods”, „para productos”).
- 74 Tuleb lisada, et kui kontrollist, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab teostama, tuleneb, et käesoleval juhul võib kaubamärgi omanik toetuda TRIPS-lepingu artikli 16 lõikes 1 sätestatud ainuõigusele takistada väidetavalt kolmanda isiku poolt kasutamist, siis nimetatud lepingus sisaldub ka teine säte, mis võib põhikohtuasja lahendamisel olla asjakohane.
- 75 Siinkohal tasub meelde tuletada, et Euroopa Kohtu ülesandeks on siseriiklikule kohtule esitada kõik ühenduse õiguse tõlgendamisse puutuvad aspektid, mis võivad olla vajalikud selles kohtus poolelioleva asja lahendamisel, olenemata sellest, kas siseriiklik kohus on küsimuste esitamisel nendele viidanud või mitte (vt 7. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-456/02: Trojani, EKL 2004, lk I-7573, punkt 38 ja seal osundatud kohtupraktika).
- 76 Käesolevas asjas tuleb eriti uurida TRIPS-lepingu artikli 17, mis annab liikmetele võimaluse näha ette piiratud erandeid kaubamärgiga antavate õiguste puhul, näiteks kirjeldavate terminite ausa kasutamise kohta, tingimusel et selliste erandite korral arvestatakse kaubamärgi omaniku ja kolmandate isikute seaduslikke huve, võimalikku mõju. Selline erand võiks käia kolmanda isiku poolt tähise heas usus kasutamise kohta, eriti siis, kui tegemist on tema nime ja aadressi puudutava tähisega.

- 77 Ühenduse puhul on selline erand sätestatud direktiivi 89/104 artikli 6 lõike 1 punktis a, mis sisuliselt annab õiguse kasutada oma nime ja aadressi kaubandustegevuse käigus kooskõlas ausa tööstus- või kaubandustavaga.
- 78 Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Ühenduste Komisjon tegid direktiivi 89/104 vastuvõtmise ajal nõukogu protokollis kantud ühisavalduse, mille kohaselt see säte hõlmab ainult füüsiliste isikute nimesid.
- 79 Sellisest avaldusest ei saa teise õiguse sätte tõlgendamisel lähtuda siis, kui — nagu käesolevas asjas — vaadeldava sätte tekstis ei kajastu avalduse sisu mingil viisil, mistõttu sellisel avaldusel puudub õiguslik tähendus. Nõukogu ja komisjon on seda piirangut muu hulgas sõnaselgelt tunnistanud oma avalduse preambulis, mille kohaselt „nõukogu ja komisjoni allpool esitatud avaldused ei ole õigusakti osa ega mõjuta selle tõlgendamist Euroopa Ühenduste Kohtu poolt” (vt eespool viidatud kohtuotsus Heidelberger Bauchemie, punkt 17 ja osundatud kohtupraktika).
- 80 „Nime” osas tehtud piirang, mis tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 78 mainitud ühisavaldusest, ei väljendu mingil viisil direktiivi 89/104 artikli 6 lõike 1 punkti a sõnastuses. Seega ei ole sellel avaldusel õiguslikku tähendust.
- 81 Põhimõtteliselt võib kolmas isik tugineda direktiivi artikli 6 lõike 1 punktis a sätestatud erandile selleks, et kasutada kaubamärgiga identset või sarnast tähist oma

ärinime tähistamiseks isegi siis, kui see oleks direktiivi artikli 5 lõike 1 kohane kasutamine, mille kaubamärgi omanik võiks põhimõtteliselt selle sätte alusel antud ainuõiguste alusel keelata.

82 Lisaks peab see kasutamine olema kooskõlas ausa tööstus- ja kaubandustavaga, mis on ainuke direktiivi 89/104 artikli 6 lõikes 1 nimetatud hindamiskriteerium. „Ausat kasutamist” puudutav tingimus on sisuliselt kohustus tegutseda ausalt kaubamärgi omaniku õiguslike huvide osas (vt 7. jaanuari 2004. aasta otsus kohtuasjas C-100/02: Gerolsteiner Brunnen, EKL 2004, lk I-691, punkt 24 ja seal osundatud kohtupraktika). Sisuliselt on tegemist sama tingimusega, mis on sätestatud TRIPS-lepingu artiklis 17.

83 Siinkohal tuleb märkida, et nimetatud ausa kasutamise tingimuse täitmist tuleb hinnata, võttes arvesse esiteks seda, millisel määral asjaomane üldsus või märkimisväärne osa sellest mõistab kolmanda isiku poolt ärinime kasutamist kui sidet kolmanda isiku kaupade ja kaubamärgi omaniku või kaubamärgi kasutamise õigust omava isiku vahel, ja teiseks seda, millisel määral oleks kolmas isik pidanud sellest teadlik olema. Üks aspekt, mida peab hindamisel arvesse võtma, on see, et tegemist on kaubamärgiga, mis on teatud määral tuntud selles liikmesriigis, kus kaubamärk on registreeritud ja kus selle kaitset on nõutud, ning et sellest võiks kolmas isik saada kasu oma kaupade turustamiseks.

84 Siseriikliku kohtu ülesandeks on anda hinnang kõigile asjakohastele asjaoludele, sealhulgas ka pudelite etikett, nende koosmõjus, et hinnata eriti seda, kas ärinime kandva joogi tootja konkureerib kaubamärgi omanikuga ebaausalt (vt selles osas eespool viidatud kohtuotsus Gerolsteiner Brunnen, punktid 25 ja 26).

85 Nendel tingimustel tuleb teisele küsimusele vastata järgmiselt:

- Ärinime võib lugeda märgiks TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 esimese lause mõttes. See säte annab kaubamärgi omanikule ainuõiguse takistada kõiki kolmandaid isikuid seda kasutamast, kui tähise kasutamine kolmanda isiku poolt võib mõjutada kahjulikult või võiks mõjutada kahjulikult kaubamärgi ülesannet ja eriti selle peamist üleannet, milleks on tarbijatele kauba päritolu tagamine;

- TRIPS-lepingu artiklis 17 sätestatud erandite eesmärgiks on eelkõige lubada kolmandal isikul kasutada kaubamärgiga identseid või sarnaseid tähiseid oma ärinime tähistamiseks tingimusel, et see on kooskõlas ausa tööstus- või kaubandustavaga.

Kolmas küsimus

- 86 Kolmanda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas ja kui, siis millistel tingimustel võib ärinime, mida ei ole registreeritud ja mis ei ole omandatud kasutuse alusel liikmesriigis, kus kaubamärk on registreeritud ning kus kaubamärgi kaitset ärinime suhtes nõutakse, lugeda TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 kolmanda lause mõttes varem kehtivaks õiguseks, eriti osas, mis puudutab ärinime kaitse kohustusi, mis selle liikmesriigi jaoks tulenevad Pariisi konventsiooni artiklist 8 ja TRIPS-lepingu artikli 2 lõikest 1.

- 87 Kui kontrollist, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab teise küsimuse vastamisel kooskõlas käesoleva otsuse punktis 60 märgitud põhimõtetega teostama, ilmneb, et ärinime kasutamine kuulub TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 esimese lause kohaldamisalasse, siis on kaubamärgi omanikul ainuõigus takistada sellist kasutamist, kui nimetatud lepingu artikli 17 sätetest ei tulene teisiti.
- 88 TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 kolmandas lauses on sätestatud, et see ainuõigus ei tohi kahjustada ühtki „varem kehtivat õigust”.
- 89 Seda sätet tuleb mõista nii, et kui ärinime omanikul on TRIPS-lepingu kohaldamisalasse kuuluv õigus, mis on tekkinud enne kui kaubamärgiõigus, millega ärinimi väidetavalt on vastuolus, ning mille alusel on tal õigus kasutada kaubamärgiga identset või sarnast tähist, siis ei saa sellist kasutamist keelata ainuõiguse alusel, mille kaubamärk annab omanikule nimetatud lepingu artikli 16 lõike 1 esimese lause alusel.
- 90 Sellise tõlgenduse kohaselt on nimetatud sätte kohaldamise eelduseks esiteks kolmanda isiku võimalus tugineda TRIPS-lepingu kohaldamisalasse kuuluvale õigusele.
- 91 Selles osas tuleb meelde tuletada, et ärinimi on õigus, mis on TRIPS-lepingu artikli 1 lõike 2 mõttes „intellektuaalomandi” väljendus. Lisaks sellele tuleneb selle lepingu artikli 2 lõikest 1, et ärinimede kaitse, mis on Pariisi konventsiooni artikliga 8 konkreetselt sätestatud, on sõnaselgelt nimetatud lepingu osa. Seega peavad WTO liikmed TRIPS-lepingust tulenevalt ärinimesid kaitsma (vt ka eespool viidatud WTO

apellatsioonikogu 2. jaanuari 2002. aasta raport „Ameerika Ühendriigid — 1998. aasta üldseaduse krediidi avamise kohta artikkel 211”, punktid 326–341).

- 92 Sellest tuleneb, et osas, milles asjaomane ärinimi on TRIPS-lepingu artikli 70 lõike 2 mõttes olemasolev objekt, peab seda, nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 49 märgiti, TRIPS-lepingu alusel kaitsma.
- 93 Järelikult on ärinimi TRIPS-lepingu kohaldamisalasse kuuluv selline õigus, mis vastab TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 kolmandas lauses esitatud esimesele tingimusele.
- 94 Vaatluse all on seega olemasolev õigus. Sõna „olemasolev” tähendab seda, et asjaomane õigus peab kuuluma TRIPS-lepingu kohaldamisalasse ajaliselt ning see peab olema kaitstud ka hetkel, kui selle õiguse valdaja toetub sellele õigusele kaubamärgi, millega see õigus on väidetavalt vastuolus, omaniku nõuete ümberlükamiseks.
- 95 Käesolevas asjas on seega oluline teada, kas asjaomane ärinimi, mille suhtes on kindel, et seda ei ole ei registreeritud ega omandatud kasutuse alusel liikmesriigis, kus kaubamärk on registreeritud ning kus kaubamärgi kaitset ärinime suhtes nõutakse, vastab käesoleva otsuse eelmises punktis nimetatud tingimustele.

- 96 Pariisi konventsiooni artiklist 8, millest, nagu käesoleva otsuse punktis 91 on tõdetud, tuleb TRIPS-lepingu alusel kinni pidada, tuleneb, et ärinime kaitse peab tagama, ilma et sellele saaks seada mingeid registreerimist puudutavaid tingimusi.
- 97 Ärinime minimaalse kasutamise või minimaalse tuntuse võimalike tingimuste osas, mida eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohaselt Soome õigusaktide alusel ärinime olemasolule seatakse, võib sedastada, et põhimõtteliselt ei takista ei TRIPS-lepingu artikli 16 lõige 1 ega Pariisi konventsiooni artikkel 8 selliste tingimuste seadmist.
- 98 Mis puudutab TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 kolmanda lause mõttes varem kehtivat õigust, siis see tähendab, et asjaomane õiguslik alus peab olema ajaliselt tekkinud enne kaubamärgi omandamist, millega see õigus on väidetavalt vastuolus. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 95 mainis, on tegemist varem kehtiva ainuõiguse ülimuslikkuse põhimõtte väljendusega, mis on üks kaubamärgiõiguse ja üldiselt kogu tööstusomandi õiguse aluseid.
- 99 Siinkohal tuleb lisada, et eelnevuse põhimõte on sätestatud ka direktiivis 89/104, täpsemalt selle artikli 4 lõikes 2 ja artikli 6 lõikes 2.
- 100 Eelnevast tulenevalt tuleb kolmandale küsimusele vastata, et ärinimi, mida ei ole registreeritud ja mis ei ole omandatud kasutuse alusel liikmesriigis, kus kaubamärk on registreeritud ning kus kaubamärgi kaitset ärinime suhtes nõutakse, tuleb lugeda TRIPS-lepingu artikli 16 lõike 1 kolmanda lause mõttes varem kehtivaks õiguseks,

kui ärinime omanikul on TRIPS-lepingu sisulisse ja ajalisse kohaldamisalasse kuuluv õigus, mis on tekkinud enne kui kaubamärgiõigus, millega ärinimi on väidetavalt vastuolus, ning mille alusel on tal õigus kasutada kaubamärgiga identset või sarnast tähist.

Kohtukulud

- ¹⁰¹ Euroopa Kohtule märkusi esitanud Soome valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu lisas 1 C olev intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping (TRIPS-leping), mis on Euroopa Ühenduse nimel tema pädevust puudutavas osas heaks kiidetud nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ, kuulub kohaldamisele juhul, kui kaubamärgi ja väidetavalt seda rikkuva tähise vastuolu on tekkinud enne TRIPS-lepingu kohaldamise kuupäeva, kuid see rikkumine on jätkunud pärast seda kuupäeva.**

2. Ärinime võib lugeda märgiks intellektuaalomandi õiguste kaubandus- aspektide lepingu (TRIPS-leping) artikli 16 lõike 1 esimese lause mõttes. See säte annab kaubamärgi omanikule ainuõiguse takistada kõiki kolmandaid isikuid seda kasutamast, kui tähise kasutamine kolmanda isiku poolt võib mõjutada kahjulikult või võiks mõjutada kahjulikult kaubamärgi ülesannet ja eriti selle peamist ülesannet, milleks on tarbijatele kauba päritolu tagamine.

Intellektuaalomandi õiguste kaubandus- aspektide lepingu (TRIPS-leping) artiklis 17 sätestatud erandite eesmärgiks on eelkõige lubada kolmandal isikul kasutada kaubamärgiga identseid või sarnaseid tähiseid oma ärinime tähistamiseks tingimusel, et see on kooskõlas ausa tööstus- või kaubandustavaga.

3. Ärinimi, mida ei ole registreeritud ja mis ei ole omandatud kasutuse alusel liikmesriigis, kus kaubamärk on registreeritud ning kus kaubamärgi kaitset ärinime suhtes nõutakse, tuleb lugeda intellektuaalomandi õiguste kaubandus- aspektide lepingu (TRIPS-leping) artikli 16 lõike 1 kolmanda lause mõttes varem kehtivaks õiguseks, kui ärinime omanikul on TRIPS- lepingu sisulisse ja ajalisse kohaldamisalasse kuuluv õigus, mis on tekkinud enne kui kaubamärgiõigus, millega ärinimi on väidetavalt vastuolus, ning mille alusel on tal õigus kasutada kaubamärgiga identset või sarnast tähist.

Allkirjad